

18 K Luleå AB
Box 3212
103 64 Stockholm

RekMb

Beslut om sanktionsavgift

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) beslutar att 18 K Luleå AB, 556410-2548 (bolaget) ska betala en sanktionsavgift om 1 600 000 (en miljon sexhundratusen) kr.

Sammanfattning

Bolaget 18 K Luleå AB registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 29 juli 2019 och bedriver enligt registret följande verksamhet: kontanthandel, skrot och metall.

Länsstyrelsen har genom sin tillsyn granskat hur bolaget har följt bestämmelserna i regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättsregelverket)¹ under perioden den 29 juli 2019 till och med den 8 april 2020 (tillsynsperioden).

Granskningen visar att bolaget brustit i nästintill samtliga delar av penningtvättsregelverket. Bolaget saknar tillräckliga rutiner och riktlinjer för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har således inte vidtagit några åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism samt inte heller beaktat förbud mot att ingå eller upprätthålla en affärsförbindelse eller genomföra en enstaka transaktion.

Länsstyrelsen bedömer att bolagets överträdelser av penningtvättsregelverket har medfört en avsevärd ökning av risken för att verksamheten kan bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen bedömer även att bolagets överträdelser av penningtvättsregelverket till övervägande del är av synnerligen

¹ Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen), förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

allvarlig art och att överträdelserna pågått under hela den tidsperiod som omfattas av Länsstyrelsens granskning.

Överträdelserna innebär att bolaget ska betala en sanktionsavgift om 1,6 miljoner kr.

Beskrivning av ärendet

Penningtvättsregelverket gäller bland andra verksamhetsutövare som driver yrkesmässig handel med varor där det kan antas att det, nu eller framöver, betalas ut eller tas emot kontanter på belopp som uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer. Det kan vara en enskilda transaktion eller flera transaktioner som har ett samband och tillsammans uppgår till 5 000 euro.²

Av förarbetena till lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) framgår att större kontanta betalningar är förenade med hög risk för penningtvätt.³ Syftet med penningtvättslagen är att förhindra att bland andra de som bedriver handel med varor mot kontant betalning utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.⁴

Bolaget registrerades i Bolagsverkets register mot penningtvätt den 29 juli 2019 och bedriver enligt registret följande verksamhet: kontanthandel, skrot och metall. Bolaget bedriver verksamhet som omfattas av penningtvättslagen och är därför skyldigt att vidta åtgärder för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism i enlighet med penningtvättsregelverket. Tillsynen över att penningtvättsregelverket följs av en sådan verksamhet ska utövas av länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län. Eftersom bolaget har sitt säte i Stockholms län är Länsstyrelsen i Stockholms län tillsynsmyndighet för bolaget.⁵

Bolaget förelades den 8 april 2020 av Länsstyrelsen att inkomma med bolagets allmänna riskbedömning och de rutiner och riktlinjer avseende verksamhetens åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism samt annan dokumentation som enligt penningtvättsregelverket ska finnas i bolaget. Bolaget förelades även att inkomma med sex exempel på faktiskt vidtagna kundkännedomsåtgärder och en förteckning över bolagets kontanta transaktioner avseende köpta och sålda produkter som uppgår till 5 000 euro eller mer, samt kontanta transaktioner under 5 000 euro som kan antas ha samband och tillsammans uppgår till 5 000 euro eller mer som utförts under perioden den 29 juli 2019 till och med den

² 1 kap. 2 § första stycket 16 penningtvättslagen.

³ Prop. 2016/17:173, "Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism", s. 195.

⁴ 1 kap. 1 § penningtvättslagen.

⁵ 16 § andra stycket 1 förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

8 april 2020. I de fall kundkännedsåtgärder vidtagits skulle dokumentation avseende följande inges: datum för transaktionen, transaktionsbelopp, kundens namn, personnummer, organisationsnummer, adress, bosättningsland samt eventuell verklig huvudman. Därtill ombads bolaget inkomma med följande uppgifter avseende ovanstående tidsperiod: utdrag ur huvudboken för kassakontot där bolagets samtliga kontanta transaktioner avseende köpta och sålda produkter bokförts, uppgift om den totala summan kontanter som har hanterats i verksamheten fördelat på köp och försäljning under perioden, uppgift om antalet genomförda och nekade transaktioner eller affärsrelationer som misstänks för penningtvätt eller finansiering av terrorism och som har rapporterats till Finanspolisen samt uppgift om antalet genomförda och nekade transaktioner eller affärsrelationer som misstänks för penningtvätt eller finansiering av terrorism som inte rapporterats till Finanspolisen.

Bolaget inkom med yttrande och bifogade handlingar den 29 april 2020. Då bolagets yttrande samt därtill bifogade handlingar saknade vissa handlingar och uppgifter som efterfrågats förelades bolaget den 12 juni 2020 återigen att inkomma med vissa uppgifter och handlingar. Bolaget inkom med komplettering den 26 juni 2020 och den 14 augusti 2020.

Länsstyrelsen skickade den 17 januari 2021 information om försenad handläggning i ärendet. Länsstyrelsen underrättade bolaget den 7 september 2021 om att Länsstyrelsen avsåg att fatta beslut i ärendet inom kort samt om möjligheten att inkomma med slutligt yttrande i ärendet senast den 21 september 2021. Bolaget har inte inkommit med något yttrande inom angiven tidsfrist eller därefter.

Motivering till beslutet

Allmän riskbedömning

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövare som omfattas av penningtvättsregelverket ska göra en allmän riskbedömning av hur de produkter och tjänster som denne tillhandahåller i sin verksamhet kan utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Även hur stor risken är för att detta sker ska anges. Verksamhetsutövaren ska särskilt beakta vilka slags produkter och tjänster denne tillhandahåller, vilka kunder och distributionskanaler som finns och vilka geografiska riskfaktorer som finns i verksamheten⁶. Riskbedömningen ska vara dokumenterad⁷ och

⁶ 2 kap. 1 § penningtvättslagen.

⁷ 2 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen.

utvärderas årligen.⁸ Omfattningen av den allmänna riskbedömningen ska bestämmas med hänsyn till verksamhetsutövarens storlek och art samt de risker för penningtvätt eller finansiering av terrorism som kan antas föreligga. Riskbedömningen ska vara utformad på så sätt att den kan ligga till grund för verksamhetens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.⁹

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har gett in ett dokument där det punktvis har svarat på Länsstyrelsens föreläggande. Under rubriken "allmän riskbedömning" framgår sammanfattningsvis följande. Bolagets kunder består huvudsakligen av [REDACTED] som gärna vill ha kontanter om det rör sig om [REDACTED] belopp, men som har med sig kontonummer om det rör sig om [REDACTED] belopp. Dessa kunder tar för givet/tänker inte på att de inte behöver ha med sig kontonummer om det rör sig om [REDACTED] belopp. [REDACTED] vill inte ha kontanter, oavsett hur [REDACTED] belopp det rör sig om. Bolaget bedömer samlat att risken med, såsom det får förstås, bolagets kunder är "låg". Bolaget har avseende distributionskanaler anfört att det i butiken endast lagerförs produkter med lågt värde då de inte vill bli rånade. Produkter med ett högre värde säljs via [REDACTED]. Avseende geografiska riskfaktorer har bolaget uppgett att de endast säljer till kunder boende i [REDACTED]. I båda dessa avseenden bedömer bolaget att risken är "normal". Bolaget har som stöd för sin bedömning anfört att det kan vara så att kunden som köper föremålet, i stället för att använda föremålet, ger det till en terrorist eller själv är terrorist samt att bolaget inte fått någon information från [REDACTED] om hur stor andel av [REDACTED] kunder som kan ha anknytning till terrorism. Vad gäller geografiska riskfaktorer har angetts att terrorhotet i Sverige år 2020 enligt SÄPO är på nivå 3. Som det får förstås har bolaget avseende verksamhetsspecifika omständigheter bedömt risken som "låg" men inte vidare motiverat sin bedömning.

Länsstyrelsen konstaterar inledningsvis att bolagets yttrande utgör ett svar som är upprättat i anledning av Länsstyrelsens föreläggande att inkomma med handlingar, bland annat avseende allmän riskbedömning, och inte den dokumentation som begärts in i nämnda föreläggande. Bolaget har således inte gett in en sådan allmän riskbedömning som bolaget är skyldigt att upprätta och dokumentera enligt kraven i penningtvättsregelverket varför myndigheten utgår från att sådan saknas i bolaget. Bolaget har därmed inte bedömt hur verksamhetens varor kan utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism, det vill säga gjort en allmän riskbedömning, under den granskade tidsperioden.

⁸ 2 kap. 2 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53).

⁹ 2 kap. 2 § första stycket penningtvättslagen.

Oaktat det ovan anförda framgår det av bolagets yttrande under rubriken "allmän riskbedömning" att bolaget har identifierat vissa faktorer, såsom kontanthantering, samt tilldelat dessa en viss risk. Länsstyrelsen bedömer dock att denna del av yttrandet är av begränsad omfattning och saknar en analytisk och systematisk genomgång av vilka slags produkter som tillhandahålls, vilka kunder och distributionskanaler som finns och vilka geografiska riskfaktorer som föreligger. I de fall där bolaget har påbörjat en analys av varför bolaget bedömer en faktor som en viss risk bedömer Länsstyrelsen att denna inte är tillräckligt djupgående. Det saknas vidare en koppling mellan nämnda faktorer och riskerna för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Av yttrandet framgår heller inte att bedömningarna anpassats utifrån bolagets storlek, art och de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan antas föreligga.

Länsstyrelsen noterar även att bolaget uppgett att [REDACTED] gärna vill ha kontanter när det rör sig om "[REDACTED] belopp", men har inte närmare specificerat vad som utgör ett [REDACTED] belopp. Av det inlämnade underlaget framgår att bolaget, vad avser kontanta transaktioner uppgående till 5 000 euro eller mer, i vart fall betalat ut kontanter vid [REDACTED] tillfällen till ett värde av sammanlagt [REDACTED] kr samt i vart fall tagit emot kontanta medel vid [REDACTED] tillfällen till ett värde av sammanlagt [REDACTED] kr.¹⁰ Av den av bolaget inlämnade huvudboken med redogörelse för kontanthantering samt kompletterande underlag framgår att bolaget även sålt [REDACTED] till ett annat [REDACTED] (Kund nr 1) för [REDACTED] belopp och att betalning delvis skett med kontanter. Av de ovan angivna [REDACTED] transaktionerna där kontanter över 5 000 euro har betalats ut har bolaget genomfört kontanta transaktioner med Kund nr 1 vid [REDACTED] tillfällen till ett totalt värde av [REDACTED] kr under tillsynsperioden. Som framgår nedan kan Länsstyrelsen konstatera att bolaget genomfört transaktioner med Kund nr 1 som Länsstyrelsen bedömer innebär att bolaget ingått en affärsförbindelse med Kund nr 1. Denna del av verksamheten framstår således som en stor del av bolagets verksamhet och saknas helt i bolagets yttrande.

Syftet med en allmän riskbedömning är att besvara frågan om hur bolagets produkter kan användas för att till exempel dölja medels samband med brott eller brottslig verksamhet. Länsstyrelsen bedömning är att bolaget inte har gjort en allmän riskbedömning i enlighet med kraven i penningtvättslagen varför bolaget saknar insikt om hur verksamhetens produkter kan utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Det bolaget har uppgett i sitt yttrande ändrar inte Länsstyrelsens bedömning, dels då bolaget inte genomfört och dokumenterat någon allmän riskbedömning under den granskade tidsperioden i enlighet med de krav som ställs i

¹⁰ För en sammanställning av samtliga granskade kontanta transaktioner, se bilaga 2.

penningtvättsregelverket, dels då yttrandet inte kan anses utgöra ett sådant innehåll som krävs av en allmän riskbedömning enligt penningtvättsregelverket.

Länsstyrelsen bedömer att avsaknad av en allmän riskbedömning av verksamheten utgör en synnerligen allvarlig överträdelse av penningtvättsregelverket. Detta särskilt med hänsyn till att bolagets allmänna riskbedömning ska läggas till grund för bolagets rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder som bolaget ska vidta för att minska risken att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget har inte genomfört någon allmän riskbedömning av verksamheten under den granskade perioden. Länsstyrelsens bedömning är att bolaget därigenom har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget saknar således insikt om hur verksamhetens produkter kan utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism och därmed förutsättningar för att säkerställa ett riskbaserat förhållningssätt.

Riskbedömning av kunder

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska bedöma den risk för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med dennes kunder. Kundens riskprofil ska bestämmas med utgångspunkt i den allmänna riskbedömningen och verksamhetsutövarens kännedom om kunden. Kundens riskprofil ska följas upp under pågående affärsförbindelse och korrigeras när det finns anledning till det.¹¹

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har ovan bedömt att bolaget saknar en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning som bolaget är skyldigt att göra och dokumentera i enlighet med kraven i penningtvättsregelverket. I avsaknad av en korrekt utförd allmän riskbedömning saknas förutsättningar för att bestämma kundens riskprofil. Detta med beaktande av att kundens riskprofil ska bestämmas bland annat med utgångspunkt av den allmänna riskbedömningen.

I det av bolaget ingivna yttrandet samt bifogade handlingar har bolaget, som svar på Länsstyrelsens begäran om att bolaget ska inkomma med en redogörelse av hur bolaget bedömer de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med bolagets olika typer av kundrelationer (kunders riskprofiler), uppgett följande. Vid försäljning via [REDACTED] har bolaget endast kunder i [REDACTED]. Bolaget förlitar sig på Säkerhetspolisens arbete och agerande avseende [REDACTED] aktiva användare och vilken riskprofil de tillhör.

¹¹ 2 kap. 3 § penningtvättslagen.

Länsstyrelsen konstaterar att det bolaget uppgett inte utgör en sådan bedömning av de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som kan förknippas med olika typer av kundrelationer som avses i penningtvättsregelverket. Denna bedömning förändras inte av att bolaget under rubriken "allmän riskbedömning" uppgett att det bedömer sina kunder som låg risk då det huvudsakligen är

██████████ I det ingivna materialet saknas uppgift om *hur* själva bedömningen av den risken görs och om det är en riskbedömning som görs för varje enskild kund – såsom krävs enligt penningtvättsregelverket. Vidare saknas uppgifter om hur kundernas riskprofiler löpande följs upp och ändras när det finns anledning till det under en pågående affärsförbindelse.

Mot bakgrund av att bolaget inte har redogjort för hur bedömningen av kunders riskprofil sker eller i övrigt inte påvisat dokumentation som visar att bolaget tilldelat sina kunder riskprofiler är Länsstyrelsens bedömning att bolagets kunder inte tilldelats riskprofiler under tillsynsperioden.

Risikkvalificeringen av kunder syftar till att avgöra i vilken nivå (låg, normal eller hög) som kunden ska placeras. Därefter ska bolaget bestämma omfattningen av de kundkännedomsgärder som krävs för att hantera risken kopplad till kunden. Detta innebär att varje kund efter en helhetsbedömning ska tilldelas en egen risikkvalificering och att åtgärderna för att motverka riskerna ska anpassas individuellt för varje kund.

Länsstyrelsens bedömning, med hänsyn till betydelsen av att kunder ska tilldelas riskprofiler, är att bolaget genom att inte tilldela sina kunder riskprofiler har löpt ökad risk för att bli utnyttjat för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Kundkännedom

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade och uppdaterade rutiner och riktlinjer när det gäller åtgärder för kundkännedom.¹² Rutinerna och riktlinjerna ska i relevanta delar vara riskbaserade. Det innebär att de ska vara utformade för att kunna hantera och motverka de risker som har identifierats i den allmänna riskbedömningen.¹³

Åtgärder för kundkännedom ska bland annat vidtas (i) när en affärsförbindelse etableras om det då är sannolikt eller under förbindelsens gång står klart att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter inom ramen för förbindelsen uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer, (ii) när kunder vidtar transaktioner där utbetalt eller

¹² 2 kap. 8 § penningtvättslagen.

¹³ Prop. 2016/17:173 s. 213.

mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer eller (iii) vid transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter understiger ett belopp om 5 000 euro och som verksamhetsutövaren inser eller borde inse har ett samband med en eller flera andra transaktioner i kontanter som tillsammans uppgår till minst 5 000 euro.¹⁴

Reglerna om åtgärder för kundkännedom innebär bland annat att verksamhetsutövaren ska identifiera sina kunder¹⁵ och ta reda på tillräckligt mycket om kunderna¹⁶ för att kunna bedöma och hantera de risker som varje kund innebär. Om det är fråga om en affärsförbindelse ska verksamhetsutövaren även begära information om affärsförbindelsens syfte och art. Syftet med informationen är att ge verksamhetsutövaren underlag för att bedöma risken som kan förknippas med kunden och hur kunden förväntas agera inom ramen för affärsförbindelsen. En sådan bedömning är nödvändig för att det ska vara möjligt att upptäcka avvikelser från kundens förväntade beteende.¹⁷

Verksamhetsutövaren ska löpande följa upp pågående affärsförbindelser i syfte att säkerställa att kännedomen om kunden är aktuell och tillräcklig för att motivera risken som kan förknippas med kunden.¹⁸ Den löpande uppföljningen innebär också krav på granskning för att upptäcka avvikande transaktioner och aktiviteter som kan utgöra misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism. Omfattningen av övervakningen och granskningen samt hur ofta denna ska ske beror på riskerna i affärsförbindelsen.¹⁹

Närmare information om kundens ekonomiska situation bör begäras när det är motiverat av risken i affärsförbindelsen. Detsamma gäller närmare information om varifrån kundens ekonomiska medel kommer. Detta bör i regel bli aktuellt först om risken bedöms som hög, eller om sådan information behövs för att bedöma kundens riskfyllda eller avvikande aktiviteter och transaktioner.²⁰ Samma information som vid bedömning av en affärsförbindelse ska begäras in även vid enstaka transaktioner som kan förknippas med hög risk. Detta eftersom verksamhetsutövaren i sådana fall måste vidta skärpta kundkännedomsåtgärder.

Om risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism bedöms som låg, får förenklade kundkännedomsåtgärder tillämpas. Bedöms däremot risken som hög ska skärpta åtgärder vidtas vilket kan avse

¹⁴ 3 kap. 6 § penningtvättslagen.

¹⁵ 3 kap. 7 § penningtvättslagen.

¹⁶ 3 kap. 7-8 §§, 10-11 §§ penningtvättslagen.

¹⁷ 3 kap. 12 § penningtvättslagen.

¹⁸ 3 kap. 13 § penningtvättslagen.

¹⁹ 4 kap. 1 § andra stycket penningtvättslagen.

²⁰ Prop. 2016/17:173, s. 248.

inhämtande av ytterligare information om kundens affärsverksamhet eller ekonomiska situation och uppgifter om varifrån kundens ekonomiska medel kommer.²¹

Verksamhetsutövaren ska på ett föreskrivet sätt dokumentera²² vidtagna åtgärder för kundkännedom samt bevara dokumentationen.²³

Verksamhetsutövaren ska vidare bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna och uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 3 kap. och 4 kap. 2 § eller 2) transaktioner som genomförts med under inom ramen för affärsförbindelser eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.²⁴ Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avståendet skedde.²⁵

Verksamhetsutövaren får inte ingå eller upprätthålla en affärsrelation eller utföra en enstaka transaktion om denne inte har tillräcklig kännedom om kunden. Detta för att verksamhetsutövaren ska kunna hantera risken för penningtvätt och finansiering av terrorism som förknippas med kundrelationen och övervaka och bedöma kundens aktiviteter och transaktioner.²⁶

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen konstaterar inledningsvis att bolaget, i avsaknad av en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning, saknar förutsättningar för att ha användbara och verksamhetsanpassade rutiner och riktlinjer för att motverka att bolaget utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

På Länsstyrelsens begäran att bolaget ska inkomma med dokumenterade rutiner och riktlinjer för kundkännedom samt redovisa om och i sådana fall hur dessa uppdateras har bolaget svarat att bolaget kräver att samtliga kunder legitimerar sig. Vidare har bolaget, som svar på Länsstyrelsens begäran om sex anonyma exempel på faktiskt vidtagna kundkännedomsåtgärder, uppgett att de avstår från

²¹ 3 kap. 15-16 §§ penningtvättslagen.

²² 3 kap. 3 § andra och tredje styckena, 4 § andra och tredje styckena, 5 § tredje stycket, 7 § tredje stycket, 9 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

²³ 3 kap. 12 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

²⁴ 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.

²⁵ 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

²⁶ 3 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.

att göra affärer om en kund skulle sticka ut genom att inte kunna svara på följdfrågor om en [REDACTED] eller om kunden på något sätt uppfattas [REDACTED]. Några exempel på faktiskt vidtagna åtgärder för kundkännedom har emellertid inte getts in till Länsstyrelsen varför myndigheten utgår från att sådana saknas.

Länsstyrelsen konstaterar inledningsvis att bolagets yttrande utgör ett svar som är upprättat med anledning av Länsstyrelsens föreläggande att inkomma med handlingar och uppgifter, bland annat avseende rutiner och riktlinjer avseende åtgärder för kundkännedom, och inte den dokumentation som begärts in i nämnda föreläggande. Bolaget har således inte gett in sådana dokumenterade rutiner och riktlinjer för vidtagande av kundkännedomsåtgärder som bolaget är skyldigt att upprätta och dokumentera enligt kraven i penningtvättsregelverket varför myndigheten utgår från att sådana saknas i bolaget.

Enligt penningtvättsregelverket ska bolagets rutiner och riktlinjer avseende kundkännedom vara dokumenterade, begripliga, situationsanpassade och tillämpbara så att bolaget och i förekommande fall dess anställda ska ha kännedom om vilka åtgärder som ska vidtas i olika situationer. Rutinerna och riktlinjerna ska vidare användas för att hantera och motverka de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som bolaget har identifierat i sin allmänna riskbedömning.²⁷ Med beaktande av detta bedöms det bolaget angett i sitt svar inte uppfylla kraven på rutiner och riktlinjer som verksamhetsutövaren ska ha i sin verksamhet enligt penningtvättsregelverket för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism.

Länsstyrelsens bedömning är därför att bolaget under tillsynsperioden har saknat dokumenterade rutiner och riktlinjer för kundkännedom och att bolaget därmed brustit i att ha rutiner och riktlinjer för kundkännedomsåtgärder under nämnda period. Det bolaget uppgett i sitt svar till Länsstyrelsen ändrar inte myndighetens bedömning i denna del.

Oaktat ovan anförda bedömer Länsstyrelsen att bolagets redogörelse i ingivet yttrande, att kunder ombeds legitimeras sig och att bolaget i vissa fall avstår affärer, även om denna hade varit dokumenterad i verksamheten inte hade utgjort tillräckliga rutiner och riktlinjer för kundkännedomsåtgärder för att uppnå kraven i penningtvättsregelverket. Detta dels då bolaget behöver göra ytterligare kontroller för att uppnå lagkraven, dels då bolaget, för de åtgärder som uppgetts, inte angett hur eller när dessa ska utföras.

Länsstyrelsen har begärt in utdrag ur bolagets huvudbok för kassakonto där bolagets samtliga kontanta transaktioner avseende

²⁷ Prop. 2016/17:173 s. 212 ff.

köpta och sålda produkter utförda under tillsynsperioden bokförts. Bolaget förelades även att inkomma med en förteckning över bolagets kontanta transaktioner uppgående till 5 000 euro eller mer samt kontanta transaktioner under 5 000 euro som kan antas ha samband och tillsammans uppgår till 5 000 euro eller mer avseende köpta och sålda produkter under tillsynsperioden. I de fall kundkännedomsgärder vidtagits skulle dokumentation avseende datum för transaktionen, transaktionsbelopp kundens namn, personnummer, organisationsnummer, adress, bosättningsland samt eventuell verklig huvudman ges in.

Bolaget inkom då, som svar på samtliga av Länsstyrelsen ovan redogjorda begäran, med utdrag från bolagets huvudbok avseende perioden den 29 juli 2019 – den 28 februari 2020. I föreläggande daterat den 12 juni 2020 påtalade Länsstyrelsen att det av utdragen inte framgick tydligt huruvida de avsåg kontanta transaktioner som uppgår till 5 000 euro eller mer samt kontanta transaktioner under 5000 euro om de kan anta ha samband och tillsammans uppgår till minst 5 000 euro eller mer. Därtill omfattade inte den inskickade huvudboken hela den efterfrågade perioden, det vill säga transaktioner för perioden den 1 mars 2020 till och med den 8 april 2020 saknades. Bolaget förelades därför återigen att inkomma med en förteckning över bolagets kontanta transaktioner uppgående till 5 000 euro eller mer samt kontanta transaktioner under 5 000 euro som kan antas ha samband och tillsammans uppgår till 5 000 euro eller mer avseende köpta och sålda produkter under perioden den 29 juli 2019 till och med den 8 april 2020 samt huvudboken för kassakontot avseende den saknade tidsperioden. Bolaget inkom då med underlag för totalt [REDACTED] transaktioner, vilka även framgår i ingiven huvudbok, vilka redogörs för nedan samt huvudboken för perioden den 1 mars 2020 till och med den 8 april 2020.

Med anledning av den bristfälliga information som lämnats av bolaget utgår Länsstyrelsen, vid bedömningen i detta beslut, från att de kontanta transaktioner över 5 000 euro eller mer samt kontanta transaktioner under 5 000 euro om de kan anta ha samband och tillsammans uppgår till minst 5 000 euro eller mer är de som bolaget ingett underlag för. Länsstyrelsen noterar dock att det av huvudboken framstår som att ytterligare [REDACTED] kontanta transaktioner som överstiger 5 000 euro eller mer har genomförts under tillsynsperioden. Om transaktionerna har skett kontant innebär det att bolaget har betalat ut ytterligare [REDACTED] kr samt tagit emot ytterligare [REDACTED] kr kontant. Av dessa [REDACTED] transaktioner har [REDACTED] stycken genomförts med Kund nr 1. Därtill har bolaget i telefonsamtal med Länsstyrelsen den 8 juni 2020 uppggett att det är bolagets [REDACTED] som hjälpt bolaget med framtagande av utdragen från huvudboken och att, om det står att transaktionerna är kontanta, så är det så.

Vad avser de transaktioner som bolaget har gett in underlag för har Länsstyrelsen ovan redogjort för att bolaget, vad avser kontanta transaktioner uppgående till 5 000 euro eller mer, betalat ut kontanter vid [REDACTED] tillfällen till ett värde av sammanlagt [REDACTED] kr, fördelat på [REDACTED] kr respektive [REDACTED] kr. Bolaget har även tagit emot kontanta medel vid [REDACTED] tillfällen till ett värde av sammanlagt [REDACTED] kr.²⁸ Belopp som, vid varje transaktion, tagits emot varierar mellan som lägst [REDACTED] kr, och som högst, [REDACTED] kr. Av de granskade transaktionerna har [REDACTED] av [REDACTED] stycken genomförts med Kund nr 1. Samtliga dessa transaktioner har noterats som kontanta och bolaget har i kontanta medel mottagit [REDACTED] kr av Kund nr 1.²⁹

Bolaget har för transaktionerna som skett med Kund nr 1 gett in ett dokument för respektive transaktion med Kund nr 1:s [REDACTED] i sidhuvudet samt med rubriken "Faktura-fraktsedel". I dokumentet benämns bolaget såsom kund. Dokumenten är således inte upprättade av bolaget varför detta inte kan anses utgöra någon form av kundkännedomsgärd som vidtagits av bolaget.

Vad avser Kund nr 1 noterar Länsstyrelsen att bolaget genomfört [REDACTED] transaktioner, för vilka det finns underlag, under tillsynsperioden, dvs. en tidsperiod om knappt tio månader. Därtill har bolaget genomfört ytterligare [REDACTED] transaktioner uppgående till en totalsumma om [REDACTED] kr med Kund nr 1 under tillsynsperioden, för vilka bolaget inte har gett in något underlag, varför Länsstyrelsen inte med säkerhet kan avgöra om dessa utgör kontanta transaktioner. Samtliga dessa [REDACTED] transaktioner har uppgått till ett belopp över 5 000 euro. Länsstyrelsen bedömer dock att bolaget och Kund nr 1 har genomfört en sådan mängd transaktioner att dessa kan anses ha ingått en affärsförbindelse.³⁰ Vid etablerandet av en affärsförbindelse, om det när förbindelsen ingås är sannolikt eller under förbindelsens gång står klart att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter inom ramen för affärsförbindelsen uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer, omfattas samtliga av bolagets transaktioner med kunden, oavsett summa eller betalmedel, av penningtvättsregelverkets krav på kundkännedomsgärder. Samtliga [REDACTED] ([REDACTED] transaktioner med underlag samt [REDACTED] transaktioner utan underlag) transaktioner som skett med Kund nr 1, oavsett betalmedel eller summa, har således skett i direkt strid med penningtvättslagens förbud att ingå och upprätthålla affärsförbindelser för det fall tillräcklig kundkännedom enligt penningtvättsregelverket inte uppnåtts. Den totala summan av transaktionerna som bolaget i direkt strid med

²⁸ För en sammanställning av samtliga granskade kontanta transaktioner, se bilaga 2.

²⁹ För en sammanställning av samtliga granskade kontanta transaktioner med Kund 1 samt uppgifter om Kund 1, se bilaga 2.

³⁰ 1 kap. 8 § 1 penningtvättslagen, Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism art. 3.9.

penningtvättsregelverkets förbud genomfört med Kund nr 1 är således [REDACTED] kr varav i vart fall [REDACTED] har avsett kontanta medel.

Vad gäller de övriga [REDACTED] kontanta transaktionerna över 5 000 euro noterar Länsstyrelsen följande. För [REDACTED] av transaktionerna har bolaget lämnat in kopia av kvittens som upprättats vid respektive köp. I denna anges datum för transaktionen, namn på bolagets kund, dennes underskrift, vad transaktionen avser, pris för transaktionen samt en ruta med rubriken "legitimation". I rutan anges "KK" följt av vad som får förstås vara ett [REDACTED]. Hur bolaget erhållit kundens [REDACTED] – om kontroll skett av [REDACTED] eller liknande samt när kontrollen ska ha skett anges inte. För den [REDACTED] kontanta transaktionen har bolaget lämnat in vad som ser ut att vara ett, av genomförande bank upprättat, kontoutdrag. Av kontoutdraget framgår kontohavare, kontonummer, kontoform, valuta och kontoförande kontor för avsändaren – i detta fall bolaget. Den information om mottagaren som framgår är mottagarnamn, kontonummer och valuta. Vidare framgår av kontoutdraget beloppet för transaktionen samt att text för avsändar- respektive mottagarkonto är "kontanter". Det framgår således inget närmare om mottagaren än namn och kontonummer.

Länsstyrelsen konstaterar att de kvittenser som upprättats inte upprättats i syfte att vidta kundkännedsåtgärder, dels då upprättandet av kvittenser inte nämns i en av bolaget dokumenterad rutin för vidtagande av åtgärder för kundkännedom, dels då den information som angetts på kvittenserna inte uppnår de krav som följer av penningtvättsregelverket. Vad avser kontoutdraget kan inte heller detta anses utgöra någon form av kundkännedsåtgärder eftersom det utgör dokumentation upprättat av den [REDACTED] som genomfört transaktionen.

Länsstyrelsen bedömer, utifrån de uppgifter som bolaget angett om sina kunder och i avsaknad av dokumentation av faktiskt vidtagna kundkännedsåtgärder, att bolaget inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för kundkännedom för att hantera risken som kan förknippas med respektive kundrelation och inte heller dokumenterat några av de vidtagna kundkännedsåtgärderna i enlighet med de krav som ställs i regelverket. I avsaknad av verksamhetsanpassade rutiner och riktlinjer har bolaget dessutom inte heller haft förutsättningar att kunna bedöma vad som är tillräcklig kundkännedom. Bolaget har trots det inte iakttagit förbud att utföra enstaka transaktioner samt ingå och upprätthålla affärsförbindelser för det fall tillräcklig kundkännedom enligt penningtvättsregelverket inte uppnåtts. Bolaget har således i direkt strid med förbud som gäller enligt regelverket sammanlagt tagit emot, som ovan angetts, [REDACTED] kr. Därtill har bolaget sammanlagt betalat ut [REDACTED] kr.

Länsstyrelsen bedömer sammanfattningsvis att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket avseende rutiner och riktlinjer för kundkännedomåtgärder. Inte heller har bolaget, i vart fall för de kunder vars kundkännedomåtgärder ingått i Länsstyrelsens granskning, uppfyllt kraven på att vidta kundkännedomåtgärder i praktiken.

Underlåtenheten att upprätta lagenliga rutiner och riktlinjer samt vidta kundkännedomåtgärder har, enligt Länsstyrelsens bedömning, medfört en ökad risk för att bolaget ska utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Länsstyrelsens bedömning är att bristerna rörande såväl underlåtenhet att upprätta rutiner som underlåtenhet att vidta kundkännedomåtgärder är synnerligen allvarliga.

Bolagets anställda och uppdragstagare

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska också se till att anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten och som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism fortlöpande får relevant utbildning och information för att kunna fullgöra verksamhetsutövarens skyldigheter enligt denna lag.³¹ Utbildningen och informationen ska utformas utifrån de risker som verksamhetsutövaren har identifierat i sin allmänna riskbedömning och ska anpassas efter de uppdateringar som görs av den allmänna riskbedömningen. Utbildningens innehåll och frekvens ska också anpassas utifrån de anställdas och uppdragstagarnas arbetsuppgifter och funktioner.³² Verksamhetsutövaren ska dokumentera utbildningar som genomförs. Av dokumentationen ska det framgå vad utbildningen innehåller, namnen på deltagarna samt datumet för utbildningen.³³

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner och vidta de åtgärder i övrigt som behövs för att skydda anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten från hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder till följd av att de fullgör verksamhetsutövarens skyldigheter enligt penningtvättslagen.³⁴

Verksamhetsutövaren får inte utsätta en anställd, en uppdragstagare eller någon annan som på liknande grund deltar i verksamheten för repressalier på grund av att denne har informerat om misstänkt

³¹ 2 kap. 14 § penningtvättslagen.

³² 2 kap. 8 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³³ 2 kap. 9 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

³⁴ 2 kap. 15 § första stycket penningtvättslagen.

penningtvätt eller finansiering av terrorism, internt eller till Polismyndigheten.³⁵

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har, vad gäller deras rutiner och riktlinjer för anställda med flera, angett att det är ett familjeföretag och att de som arbetar i bolaget är [REDACTED] samt att bolaget inte anställer. Bolaget har uppgett att det har tillgång till internet och därmed Länsstyrelsens hemsida med direktiv, att de läst informationen på Länsstyrelsens hemsida samt att vid hot kontaktas Polisen.

Länsstyrelsen noterar att det av bolagets årsredovisning för räkenskapsår 2020 framgår att bolaget har [REDACTED]. Även om de anställda även skulle vara ägare till bolaget har bolaget en skyldighet att upprätta vissa riktlinjer och rutiner. Utbildning i enlighet med penningtvättsregelverket ska avse relevanta delar av innehållet i gällande regelverk, verksamhetsutövarens allmänna riskbedömning, rutiner och riktlinjer samt information som ska underlätta att upptäcka misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen bedömer att bolagets hänvisning till Länsstyrelsens hemsida inte är tillräcklig för att uppnå kraven enligt penningtvättsregelverket. Vidare har bolaget inte gett in någon dokumentation över genomförd utbildning varför Länsstyrelsen utgår från att sådan saknas.

I det av bolaget inlämnade underlaget framgår vidare att det saknar upprättade rutiner för att skydda sina anställda. Att bolaget uppgett att Polisen kontaktas vid hot bedömer Länsstyrelsen inte vara tillräckligt för att uppnå kraven enligt penningtvättsregelverket då det inte framgår vilket skydd bolaget erbjuder anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten från hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder till följd av att de fullgör verksamhetsutövarens skyldigheter enligt penningtvättslagen.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att bolaget helt saknar sådana rutiner och riktlinjer och att bolaget därigenom löper en ökad risk att bli utnyttjat för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Övervakning och rapportering

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende övervakning och rapportering.³⁶ Verksamhetsutövaren ska övervaka pågående affärsförbindelser och bedöma enstaka transaktioner i syfte att upptäcka misstänkta aktiviteter och

³⁵ 2 kap. 15 § andra stycket penningtvättslagen.

³⁶ 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

transaktioner.³⁷ Skärpta kundkännedomsgärder och andra nödvändiga åtgärder ska vidtas vid avvikelser eller misstänkta aktiviteter eller transaktioner för att bedöma om det finns skäligen grund att misstänka att det är fråga om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling.³⁸ Verksamhetsutövaren får inte etablera en affärsförbindelse eller utföra en transaktion om det finns misstanke om att produkter kommer att användas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.³⁹ Om det inte är möjligt att låta bli att utföra en misstänkt transaktion eller om ett avstående från att genomföra transaktionen sannolikt skulle försvåra utredningen får dock transaktionen genomföras.⁴⁰

Om verksamhetsutövaren har skäligen grund att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling ska detta rapporteras till Polismyndigheten (Finanspolisen).⁴¹

Vidare ska verksamhetsutövaren på begäran av Polismyndigheten lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt eller finansiering av terrorism.⁴² En verksamhetsutövare ska ha ett system för att snabbt och fullständigt kunna lämna uppgifter om huruvida verksamhetsutövaren under de senaste fem åren har haft en affärsförbindelse med en viss person och, om så skulle vara fallet, om förbindelsens art.⁴³ Systemet för uppgiftslämning ska vara strukturerat och sökbar.⁴⁴

Länsstyrelsens bedömning

Som svar på Länsstyrelsens begäran att bolaget ska inge sina dokumenterade rutiner och riktlinjer för övervakning och rapportering av misstänkt penningtvätt har bolaget uppgett att [REDACTED] och att de inköpta föremålen lagerhålls [REDACTED].

Länsstyrelsen konstaterar inledningsvis att bolaget på Länsstyrelsens begäran att inge dokumenterade rutiner och riktlinjer för övervakning och rapportering har inkommit med ett svar som upprättats i enlighet med Länsstyrelsens föreläggande och inte den som dokumentation som begärts i nämnda föreläggande. Bolaget har således inte gett in några dokumenterade rutiner och riktlinjer i denna del varför myndigheten utgår från att sådana saknas i verksamheten. Bolaget bedöms därför inte uppfylla kraven på att ha dokumenterade rutiner

³⁷ 4 kap. 1 § första stycket 1 penningtvättslagen.

³⁸ 4 kap. 2 § penningtvättslagen.

³⁹ 3 kap. 2 § och 3 § första stycket penningtvättslagen.

⁴⁰ 3 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

⁴¹ 4 kap. 3 § penningtvättslagen.

⁴² 4 kap. 6 § penningtvättslagen.

⁴³ 4 kap. 7 § penningtvättslagen.

⁴⁴ 4 kap. 1 § andra stycket Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

och riktlinjer avseende övervakning och rapportering under den granskade perioden. Det bolaget uppgett i sitt svar till Länsstyrelsen ändrar inte Länsstyrelsens bedömning då det inte framgår hur bolaget ska övervaka sina pågående affärsförbindelser och enstaka transaktioner i syfte att upptäcka misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism. Av rutinen ska bland annat framgå hur bolaget upptäcker aktiviteter och transaktioner som avviker från vad man har anledning att räkna med och vilka åtgärder som med anledning av detta ska vidtas.

Rutinerna och riktlinjerna har, som framgått, inte getts in i ärendet varför Länsstyrelsens bedömning är att sådana inte finns i bolaget. Avsaknad av sådana rutiner och riktlinjer innebär att bolaget har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Länsstyrelsen bedömer att överträdelserna är av synnerligen allvarlig art. Detta särskilt med hänsyn till att verksamhetsutövare som bedriver handel med varor mot kontant betalning och därmed omfattas av penningtvättsregelverket också har att agera på misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism vid kontanttransaktioner som understiger 5 000 euro samt vid betalningar som sker på annat sätt än med kontanter.⁴⁵ Bolaget är således skyldigt att vidta skärpta kundkännedomsåtgärder och andra nödvändiga åtgärder vid alla kundkontakter när det finns misstankar om penningtvätt och finansiering av terrorism. Detta gäller oavsett de undantag eller beloppsbegränsningar som i övrigt gäller för kontanthandlare.⁴⁶

Behandling av personuppgifter

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha dokumenterade rutiner och riktlinjer avseende sina åtgärder för behandling av personuppgifter.⁴⁷ Verksamhetsutövaren ska bevara handlingar och uppgifter i fem år om handlingarna och uppgifterna avser 1) åtgärder som har vidtagits för kundkännedom enligt 3 kap. och 4 kap. 2 § eller 2) transaktioner som genomförts med kunder inom ramen för affärsförbindelser eller vid enstaka transaktioner som omfattas av krav på åtgärder för kundkännedom enligt 3 kap. 4-6 §§ penningtvättslagen.⁴⁸ Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes eller, i de fall då en affärsförbindelse har etablerats, affärsförbindelsen upphörde. Om en enstaka transaktion inte har genomförts till följd av misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska tiden räknas från det att avståendet skedde.⁴⁹ Efter en förfrågan från Polismyndigheten eller annan myndighet ska verksamhetsutövaren

⁴⁵ Prop. 2016/17:173 s. 232.

⁴⁶ Prop. 2016/17:173 s. 231.

⁴⁷ 2 kap. 8 § första stycket penningtvättslagen.

⁴⁸ 5 kap. 3 § första stycket penningtvättslagen.

⁴⁹ 5 kap. 3 § andra stycket penningtvättslagen.

bevara uppgifter och handlingar under en längre period än fem år. Den sammanlagda tiden som handlingarna och uppgifterna bevaras får inte överstiga tio år.⁵⁰ Information om att personuppgifter behandlas enligt 4 kap. 2, 3 eller 6 § och om att sådana uppgifter lagras enligt 3 eller 4 § får inte lämnas till kunden.⁵¹ Den som är verksam hos verksamhetsutövare får inte obehörigen röja att vissa personuppgifter behandlas och att sådana uppgifter bevaras.⁵²

Länsstyrelsens bedömning

Bolaget har inte gett in några rutiner och riktlinjer till myndigheten avseende sina åtgärder för behandling av personuppgifter varför Länsstyrelsen utgår från att sådana inte finns i bolaget. Att bolaget uppgett att kvitton lagerhålls enligt bokföringslagen ändrar inte Länsstyrelsens bedömning i denna del då bokföringslagen inte tar sikte på de krav som ställs på verksamhetsutövare enligt penningtvättsregelverket. Länsstyrelsens bedömning är därför att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket vad gäller behandling av personuppgifter genom bevarande av handlingar och uppgifter.

Intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser

Gällande bestämmelser

Verksamhetsutövaren ska ha rutiner och riktlinjer för intern kontroll.⁵³ När det är motiverat med hänsyn till verksamhetens storlek och art ska verksamhetsutövaren bland annat utse en ansvarig för regelefterlevnad⁵⁴, en centralt funktionsansvarig⁵⁵ och inrätta en oberoende granskningsfunktion med ansvar för att granska de interna riktlinjer, kontroller och förfaranden som syftar till att verksamhetsutövaren ska fullgöra sina skyldigheter enligt penningtvättsregelverket⁵⁶. Den som är centralt funktionsansvarig ansvarar för att rapportera till Polismyndigheten i de fall misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom härrör från brottslig handling uppstår.⁵⁷ När det inte är motiverat att utse funktioner ska verksamhetsutövaren genom sina rutiner och riktlinjer säkerställa att det finns en funktion för regelefterlevnad.⁵⁸

⁵⁰ 5 kap. 4 § penningtvättslagen.

⁵¹ 5 kap. 7 § penningtvättslagen.

⁵² 5 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁵³ 6 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen.

⁵⁴ 6 kap. 2 § andra stycket penningtvättslagen.

⁵⁵ 6 kap. 2 § andra stycket 2 penningtvättslagen.

⁵⁶ 6 kap. 2 § andra stycket 3 penningtvättslagen.

⁵⁷ 6 kap. 2 § tredje stycket och 4 kap. 3 § penningtvättslagen.

⁵⁸ 6 kap. 3 § Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Verksamhetsutövaren ska även tillhandahålla ändamålsenliga rapporteringssystem för anställda och uppdragstagare som vill göra anmälningar om misstänkta överträdelser av penningtvättsregelverket⁵⁹ samt ha rutiner och vidta de åtgärder i övrigt som behövs för att skydda sådana personer mot hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder.⁶⁰

Länsstyrelsens bedömning

Som svar på Länsstyrelsens begäran att bolaget ska redovisa sina interna rutiner och riktlinjer för intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser har bolaget angett att det är ett [REDACTED] och att, som det får förstås, de anställda delar uppfattningen att det inte skulle riskera sitt rykte och anseende genom att göra affärer med någon person där det finns misstanke om någon form av oegentligheter. Vidare menar bolaget att de, [REDACTED], har ett gemensamt ansvar.

Bolaget ska ha rutiner och riktlinjer avseende intern ansvarsfördelning för att säkerställa att skyldigheterna enligt penningtvättsregelverket fullgörs. Rutinerna och riktlinjerna ska omfatta information om vilken eller vilka funktioner som har utsetts och vem som innehar respektive funktion. De ska också omfatta information om hur de interna kontrollerna genomförs för att säkerställa efterlevnaden av penningtvättsregelverket. Oavsett vad verksamhetsutövaren driver för verksamhet ska denne utse en person som ansvarar för verksamhetens regelefterlevnad och interna kontroll samt rapportering till Polismyndigheten (Finanspolisen).

Länsstyrelsen bedömer att det bolaget anfört inte utgör sådana rutiner och riktlinjer vad gäller intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser som ska finnas enligt penningtvättsregelverket. Bolaget ska ha rutiner och riktlinjer som omfattar information hur de interna kontrollerna genomförs för att säkerställa efterlevnaden av penningtvättsregelverket. Länsstyrelsen bedömer därför att bolaget helt saknar rutiner och riktlinjer för intern kontroll och anmälningar om misstänkta överträdelser.

Bolaget har vidare inte redogjort för några rutiner för anställda och uppdragstagare som vill göra anmälningar om misstänkt överträdelse av penningtvättsregelverket (visselblåsare), varför myndigheten utgår ifrån att sådana saknas i verksamheten. Även rutiner till skydd för anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i verksamheten från hot, hämnd eller andra fientliga åtgärder till följd av att de gjort en anmälan om misstänkt överträdelse av

⁵⁹ 6 kap. 4 § första stycket penningtvättslagen.

⁶⁰ 6 kap. 4 a § penningtvättslagen.

bestämmelserna i lagen eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen (visselblåsarskydd) saknas i bolaget.

Länsstyrelsens bedömning är sammantaget att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket vad gäller intern kontroll och anmälningar av misstänkta överträdelser. Länsstyrelsen bedömer därför att bolaget under den granskade perioden har löpt ökad risk för att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism genom att inte uppfylla kraven enligt penningtvättsregelverket vad gäller intern kontroll.

Val av ingripande

Gällande bestämmelser

Vid en överträdelse får tillsynsmyndigheten ingripa mot en verksamhetsutövare genom att utfärda ett föreläggande om att göra rättelse eller, vid överträdelser som inte är ringa, genom ett beslut om sanktionsavgift. Om överträdelsen är allvarlig, upprepad eller systematisk får tillsynsmyndigheten förelägga verksamhetsutövaren att upphöra med verksamheten.⁶¹ Länsstyrelsens förelägganden får förenas med vite.⁶²

Vid valet av ingripande ska tillsynsmyndigheten ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till skador som har uppstått och graden av ansvar.⁶³ Omständigheter som anges i 7 kap. 13 § första stycket penningtvättslagen är typiskt relevanta och kan påverka bedömningen i både försvårande och förmildrande riktning.⁶⁴

I försvårande riktning ska det beaktas om verksamhetsutövaren tidigare har begått en överträdelse.⁶⁵

I förmildrande riktning ska det beaktas om (1) verksamhetsutövaren i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat tillsynsmyndighetens utredning, och (2) om verksamhetsutövaren snabbt upphört med överträdelsen sedan den anmälts till eller påtalats av tillsynsmyndigheten.⁶⁶

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen har inom ramen för tillsynen undersökt hur bolaget efterlever kraven i penningtvättsregelverket. Länsstyrelsens utredning visar att bolaget har brustit när det gäller nästintill samtliga delar av

⁶¹ 7 kap. 11 § penningtvättslagen.

⁶² 7 kap. 24 § penningtvättslagen.

⁶³ 7 kap. 13 § första stycket penningtvättslagen.

⁶⁴ Prop. 2016/17:173 s. 554 f.

⁶⁵ 7 kap. 13 § andra stycket penningtvättslagen.

⁶⁶ 7 kap. 13 § tredje stycket penningtvättslagen.

penningtvättsregelverket. Länsstyrelsen konstaterar att bolaget saknar en adekvat och verksamhetsanpassad allmänna riskbedömning. Bolaget har därför inte haft någon allmän riskbedömning som kunnat läggas till grund för verksamhetens rutiner, riktlinjer och övriga åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Bolaget saknar även rutiner och riktlinjer för att motverka risken att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Sammantaget har Länsstyrelsens granskning visat att bolaget inte uppfyller kraven enligt penningtvättsregelverket i flera väsentliga delar.

Länsstyrelsens tillsyn av bolaget har visat att ovan angivna brister föreligger. I förmildrande riktning ska vägas in om bolaget i väsentlig mån har underlättat Länsstyrelsens utredning. Av förarbetena till penningtvättslagen framgår att det bör krävas att verksamhetsutövaren självmant för fram viktig information som myndigheten inte redan förfogar över.⁶⁷ Därtill ska hänsyn tas till om bolaget snabbt har upphört med överträdelsen sedan den anmälts eller påtalats av tillsynsmyndigheten. Några skäl i förmildrande riktning har enligt Länsstyrelsens bedömning inte framkommit.

Länsstyrelsen bedömer vidare att överträdelserna av penningtvättsregelverket till övervägande del är synnerligen allvarliga och har pågått under hela tillsynsperioden. Detta innebär att bolaget har löpt ökad risk att utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Den förhöjda risken har förelegat sedan åtminstone den 29 juli 2019 till och med i vart fall den 8 april 2020. Länsstyrelsens bedömning är att överträdelserna har medfört en avsevärd ökning av risken för att verksamheten kan bli utnyttjad för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Bolaget har även, genom att inte ha följt penningtvättsregelverket, främjat osund konkurrens på marknaden.

Med beaktande av de sammantagna omständigheterna i ärendet gör Länsstyrelsen bedömningen att ett ingripande ska ske genom ett beslut om sanktionsavgift.

Sanktionsavgiftens storlek

Gällande bestämmelser

Sanktionsavgiften för en verksamhetsutövare som är en juridisk person ska som högst fastställas till det högsta av (1) två gånger den vinst som verksamhetsutövaren gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa, eller (2) ett belopp i kronor motsvarande en miljon euro.⁶⁸ Särskild hänsyn ska tas till de förmildrande och

⁶⁷ Prop. 2016/17:173 s. 555.

⁶⁸ 7 kap. 14 § första stycket penningtvättslagen.

försvårande omständigheterna som framgår av 7 kap. 13 § penningtvättslagen samt till den juridiska personens finansiella ställning och, om det går att fastställa, den vinst som gjorts till följd av överträdelsen.⁶⁹

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsens granskning har visat att bolaget saknat en adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning. Bolaget har heller inte haft de rutiner och riktlinjer som ska finnas i verksamheten enligt penningtvättsregelverket under den granskade perioden. Länsstyrelsen har vidare bedömt att överträdelserna i väsentliga delar varit av synnerligen allvarlig art. Detta med beaktande av att bolaget i avsaknad av allmän riskbedömning och de rutiner som penningtvättsregelverket kräver att verksamhetsutövare ska ha på plats saknat förutsättningar för att kunna förebygga, upptäcka och rapportera penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Bolaget har trots ovan angivna brister genomfört i vart fall ■ stycken⁷⁰ kontanta transaktioner motsvarande 5 000 euro eller mer till ett sammanlagt värde om ■ kr. Därutöver har bolaget genomfört ytterligare ■ transaktioner uppgående till ett belopp om ■ kr inom ramen för affärsförbindelse med Kund nr 1. Eftersom bolaget har genomfört transaktionerna inom ramen för en affärsförbindelse innebär det att även dessa transaktioner har skett i strid med penningtvättsregelverket oavsett belopp eller betalsätt. Därigenom har bolaget heller inte iakttagit penningtvättslagens förbud mot att utföra enstaka transaktioner samt ingå och upprätthålla affärsförbindelser som gäller så länge tillräcklig kundkännedom inte uppnåtts. Den totala summan av de transaktioner som skett i direkt strid med penningtvättsregelverket har uppgått till ■ kr vilket motsvarar ca ■ procent av bolagets genomsnittliga omsättning under 2019 och 2020. Länsstyrelsen bedömer att detta är en anmärkningsvärt hög summa.

Länsstyrelsen konstaterar att den kontanta omsättningen i bolaget, enbart sett till de kontanta transaktioner som överstigit 5 000 euro eller mer, varit omfattande i jämförelse med bolagets totala omsättning. Länsstyrelsen vill i sammanhanget även betona att det inte endast är vid bolagets kontanta transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som överstiger 5 000 euro eller mer samt vid etableringen av en affärsförbindelse, om det när förbindelsen ingås är sannolikt eller under förbindelsens gång står klart att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter inom ramen för affärsförbindelsen uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer, som bolaget har att vidta kundkännedomsåtgärder. Bolaget har även att agera vid misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism vid kontanttransaktioner

⁶⁹ 7 kap. 16 § penningtvättslagen.

⁷⁰ Se bilaga 2.

som understiger 5 000 euro samt vid betalningar som sker på annat sätt än med kontanter. Detta innebär att alla kundkontakter omfattas av penningtvättsregelverket vid avvikelser, misstänkta aktiviteter eller transaktioner.

Vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek ska hänsyn tas till den juridiska personens finansiella ställning. Med finansiell ställning avses exempelvis bolagets årsomsättning.⁷¹ Enligt penningtvättslagen får sanktionsavgiften bestämmas till mellan 5 000 kronor och 1 miljon euro, som nu motsvarar cirka 10 300 000 kronor. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.⁷² Bolaget omsatte ca 38,2 miljoner kronor under 2019 och ca 26,8 miljoner kronor under 2020.

Länsstyrelsen har konstaterat att bristerna i efterlevnaden av penningtvättsregelverket i flera väsentliga delar är av synnerligen allvarlig art. Bolaget har saknat adekvat och verksamhetsanpassad allmän riskbedömning och de rutiner och riktlinjer som krävs enligt penningtvättsregelverket och trots det genomfört samtliga granskade transaktioner. Länsstyrelsen har även kunnat konstatera att bolaget har genomfört transaktioner i direkt strid med penningtvättslagens förbud mot att utföra enstaka transaktioner eller ingå samt upprätthålla affärsförbindelser om tillräcklig kundkänedom inte uppnåtts till en anmärkningsvärt hög summa. Bolaget har därmed löpt ökad risk att utnyttjats för penningtvätt och finansiering av terrorism. De konstaterade bristerna ligger inom bolagets kontroll och har funnits i bolaget under hela den granskade tidsperioden. Sammantaget är detta omständigheter som enligt Länsstyrelsens mening talar i försvårande riktning vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek.

Den eventuella vinst som bolaget kan ha gjort till följd av överträdelser av penningtvättsregelverket går inte att fastställa. Länsstyrelsen beaktar även att bolagets bristande regelefterlevnad kan ha inneburit fördelar för bolaget jämfört med konkurrenter som följt penningtvättsregelverket och därigenom lagt både tid och resurser på att efterleva regelverket. Länsstyrelsen har vid sanktionsavgiftens bestämmande även vägt in bolagets storlek och art samt den omfattning som bolagets kontanthantering under tillsynsperioden uppgått till.

Vid en samlad bedömning av överträdelsernas karaktär och med hänsyn till bolagets årsomsättning och finansiella ställning bestämmer Länsstyrelsen sanktionsavgiften till 1,6 miljoner kr.

⁷¹ Prop. 2016/17:173 s. 411; Prop. 2013/14:228 ”Förstärkta kapitaltäckningsregler” s. 240.

⁷² Prop. 2016/17:173 s. 357.

Sanktionsavgiften tillfaller staten och faktureras av Länsstyrelsen efter att beslutet har vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen erinrar om följande

Tillsynsärendet avslutas genom detta beslut. Skyldighet att ha upprättade, uppdaterade riskbedömningar och rutiner och riktlinjer kvarstår. Länsstyrelsen kan komma att följa upp att verksamheten följer penningtvättsregelverket genom nya tillsynsåtgärder.

Bestämmelser som beslutet grundas på

- 1 kap. 2 § första stycket 16, 2 kap. 1-3 §§, 8 §, 14-15 §§, 3 kap. 1 första stycket, 2-3 §§, 6-14 §§ 16-17 §§, 19-20 §§, 4 kap. 1-3 §§, 6-7 §§, 9 §, 5 kap. 1-8 §§, 11 §, 6 kap. 1-2 §§, 4-4 a §§, 7 kap. 1 § första stycket, 10 §, 11 § första stycket, 13-14 §§, 16 § 21 §, 25 § andra stycket lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
- 16 § första och andra styckena förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
- 1 kap. 1 §, 2 kap. 2 §, 4-6 §§, 8-10 §§, 3 kap. 2-7 §§, 9 §, 12 §, 4 kap. 1 §, 5 kap. 1-2 §§, 6 kap. 2-3 §§ Länsstyrelsen i Stockholms läns föreskrifter och allmänna råd (01FS 2019:53) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tillförordnad chef för enheten för tillsyn Karin Hultman med jurist Alexandra Steinholtz som föredragande. I den slutliga handläggningen har också jurist Frida Berglund medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten
2. Förteckning över transaktioner

Ni kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten

Om ni inte är nöjda med länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten.

Hur överklagar vi beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Stockholm antingen via e-post; stockholm@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Stockholm, Box 22067, 104 22 Stockholm.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om ni inte tidigare lämnat dem:

- Person- eller organisationsnummer.
- Telefonnummer där ni kan nås dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det).
- E-postadress.
- Annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå er.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från er samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta länsstyrelsen via e-post, stockholm@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 10 00. Ange diarienummer 17054-2020.

